

τῷ ἐμπειρισμῷ, ὡς ἐπὶ μεγάλῃ σοφίᾳ σεμνυνομένοις καὶ σοβᾶσι καὶ κομόρνοβατῶσιν ἀνθαδῶς καὶ ἀναισχύντως παντάπαιν. Εξειλήφθωσοι εἰ βέλει, καὶ ἀμυδρὰ ἀπόπειρα τῆς τοῖς σοφοῖς ἀνηκέσης γλώσσης, διὸ ἔδει πάντως ἔθνος ἔτερον ἐκ τῶν κοινῶν ἔθνων καὶ παράτα κοινὰ συνιζάναι· ἵτα γὰρ μόνον αἱ ὄφρέλιμοι γνώσεις κοινότεραι ἔσονται, καὶ ἡ πρόοδος τῶν επιειζημῶν βεβαιοτέρα καὶ ἥττον βραδεῖα, καὶ ἡ ἄμεσος ἐπιμιξία τῶν θεραπόντων τῶν Μεσῶν, ἡς ἄνευ ἄψυχός πως οὐθεαπεία, ζωηροτέρα καὶ ἐπωφελεσέρα, καὶ οἱ μετέπειτα σοφοὶ, τοῖς ποδὶ σφῶν ἀκμάσαις ὁδίως διαιλεῖν ἔχονται, διὸ ἀνάγκη αὐτοῖς χρονοτριβεῖν ματαιώς τὰς τῶν νῦν σοφῶν γλώσσας μανθάνοντας· νῦν γὰρ δύο μόνον ἔχομεν γλώσσας, περὶ ἃς ἀνάγκη τὰς συφάς σπεδάζειν· ἅπιστον γὰρ παθόλος τὰ μεταφράσματα, καὶ τοῖς τῷ ὄντι σοφοῖς ὀλίγον ἀνήκοντα· ἀλλὰ μετὰ δύο ή τρεῖς ή τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας ὑπὲρ τὰς δέκα ἔσονται τοφαὶ γλῶσσαι, καὶ σπεδάζειν περὶ πάσας, τὰς τε τῶν ἡμετέρων χρόνων, καὶ τὰς τῶν σφετέρων, ἀδύνατον.

Φροντίζομεν νῦν τύποις ἐκδίναι πολλὰ αἰσθητὰ, προϊόντα τῆς τε φύσεως καὶ τῶν χειρῶν τῶν ἡμετέρων, καὶ κόπωπολλῷ καὶ δαπάνῃ πολλῇ· τοῦτο ἐγωὶσμόν πως ἡμέτερον μᾶλλον δείκνυσιν, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ, η̄ πραγματικὴν φροντίδα τοῦ μέλλοντος. Ζωγραφοῦμεν φυτὰ καὶ ζῶα, ἵνα καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενοι, εἰδῶσιν ὅτι η̄ δεῖνα ποτὲ ἐν χρήσει λέξις, τοῦ δεῖνος φυτοῦ η̄ ζῶα σημαντικὴ ἐτύγχανε· οἴδαμεν δὲν καὶ μη εἰδότες ὅτι οἴδαμεν, ὅτι αἱ ἐμπειρικαὶ γλῶσσαι

ταβάλλονται τῷ χρόνῳ, καὶ ἐντεῦθεν αὕτη ἡ πρόνοια τῷ μέλλοντος· ἀλλὰ τότε περιττὸν χρωμένους ἐπισημονικὴ γλώσση. Ζωγραφίμεν τὰ ἔργα πάλιν τῶν ἑαυτοῖς χειρῶν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον· ἀλλὰ καὶ τότε περιττὸν, τότε μὲν χρωμένους παραγώγοις καὶ συνθέτοις σημαντικοῖς ὀνόμασι· καὶ ἀρκεῖ πολλάκις ἀπὸ τῆς χρήσεως εἰδέναι τὸ ὄνομα· ἐπειδὴ καὶ διὰ τότε γίνεται· καὶ τὸ σχῆματος καὶ τὸ χρώματος καὶ τῆς ὕλης καὶ τὸ μεγέθυς, λόγῳ ἐπὶ τὴν ὄνοματοποιίαν βαδίζοντας, ἢ φροντιζέον· μικροφροσύνη γὰρ μεγάλη τὸ τοιότων φροντίζειν· ἔπειτα ἡ ἐπισημονικὴ γλώσσα ἢ μεταβάλλεται, καὶ οἱ μετὰ ἑκατὸν ἐνιαυτὸς γνώσονται, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς, τὰ ὄνόματα τῶν πραγμάτων. Εἰδέ τις οἴεται ἡ καὶ πειρᾶται γλώσσαν τινὰ ἐμπειρικὴν ἡντιναῖν, ἐν χρήσει ἔθνες τινὸς, σῆσαι καὶ κωλύσαι τὸ μεταβάλλεσθαι, ἵσω ὁ τοιότος τὰ ἡθικῶς ἀδύνατα πειρώμενος. Μόνη ἡ ἐπισημονικὴ γλώσσα δύναται διαμένειν πάντοτε, ὥσπερ καὶ ὁ δημιουργὸς αὐτῆς νῦν· ἡ ἐμπειρικὴ ὑπόκειται ταῖς παραφοραῖς τῆς καινοτροπίας· ὁ ἐμπειριμὸς, ὥσπερ ὁ Κρόνος τὸ μύθον, καταβιβρώσκει τὰ αὐτὸν γεννήματα.

Οὐκ ἔδει τοίνυν τὸς σοφῶν ἴδιαν τινὰ καὶ πρέπεσαν αὐτοῖς γλώσσαν ἔχειν καὶ μὴ ταῖς ἐμπειρικαῖς ταῖς μεταβαλλομέναις ἀεὶ ὑποκειμένης εἶναι; καὶ τὴν τοιαύτην τῶν σοφῶν γλώσσαν, ἔσειν ἐτέραν τινὰ εἶναι καὶ ὡς ἐπισημονικήν, ἀκριβῶς δηλαδὴ λόγῳ βαδίζεσαν, καὶ καθαρὸν πείρας, καὶ διὰ τότε ἐπιτηδειοτέραν τῶν ἐν τῷ νῷ ὑπηρέτων καὶ ἄγγελον; Εἰδέ τις θεωροίη τὴν ἐπισημονικήν

γλῶσσαν ὡς σχῆματι γεωμετρικὸν ἐν τῷ δημιουργῷ
νῷ μόνῳ ὑπάρχον, καὶ ἔκτὸς αὐτῷ μηδὲ μίαν ὕπαρ-
ξιν ἔχειν δυνάμενον, ὡς ἄρα καὶ τῶν σοφῶν, κέ-
σμον χυδαιῶν συνιεῖντων, καὶ τοῦ κράτες τῆς δε-
σποινῆς πείρας ἀπαλλαγῆναι μὴ δυναμένων, καὶ
ἔμπειροί τινες ἀνάγκης οὖσῃς ἀλλὰ καὶ ἄτοις, ἐκ ἀσυ-
τελῆς τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ὡφέλιμος ἔσεται,
τύπος καὶ παράδειγμα τῶν ἔμπειροικῶν καλλιεργε-
μένων γλωσσῶν τυγχάνοντα, αἵτινες ὅσῳ ἐγγύτεραι
τῇ ἐπισημονικῇ καὶ νοϊκῇ ταύτῃ γλώσσῃ τυγχάνο-
σι, τοστῷ καὶ εὔκολότεραι καὶ καλλιονες ἔσονται.
Τοιεστότε καὶ τοῖς ἔμπειροις γεωμετρικοῖς σχή-
μασι συμβαίνει· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα, ὅσῳ πλησιέ-
σερα τοῖς ἐν τῷ νῷ μόνῳ τυγχάνοντα, τοστῷ μᾶλ-
λον ἐντελέζερα καὶ γεωμετρικότερα, καὶ τῶν ἀπο-
δείξεων, τῶν τοῖς νοοῦσις μόνοις ἴδιων, ἐπιδεκτι-
κότερα, καὶ τῇ κοινῇ χρείᾳ εὐχρηστέρα καὶ λυ-
σιτελέζερα.

Η γραφομένη γλῶσσα τῶν σιναίων ὀνομάζε-
ται συμβολική· ἐπειδὴ ἐκάση λέξις αὐτῆς παρί-
σαται ὑπὸ ἴδιας τινὸς συμβόλως ἢ σημείως, ὥσπερ πα-
ρίσανται ὑπὸ σημείων αἱ φωναὶ τῶν εὐρωπαίων.
Η δυσκολία τῆς σιναϊκῆς γλώσσης προέρχεται ἐκ
τῆς πλήθες τῶν λέξεων, ὡν ὅλος ὁ χρόνος τῆς ζωῆς
τῆς ἀνθρώπῳ ἐξαρκεῖ εἰς μάθησιν. Τὸ μέγα
προτέρημα τῆς γραφομένης γλώσσης τῶν σιναίων
ἐστι, τὸ καταληπτὴν εἶναι ὑπὸ πάντων τῶν, καὶ
πάντη ἑτερογλώσσων ἐθνῶν, χρωμένων τοῖς αὐτοῖς
καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν συνθήκην γράμμασιν· ὡς
τὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθνη ἀναγνώσκοντεν ἔκασταν τῷ
ἴδιᾳ αὐτῶν γλώσσῃ καὶ γινώσκοντει, ἔκαστον ἀριθ-

μόν, τοῖς λεγομένοις ἀραβικοῖς συμβόλοις σημειώμενον. Εἶτερὸν δὲ τῶν σιναίων γλῶσσα ἐπισημική ἐτυγχανεῖ, ἵνα ἂν καὶ ἔτως, συμβολικὴ γάντια, πολὺ εὐκολωτέρα, ἀριθμῷ λέξεων χρωμένη πολὺ ἐλάσσονι καὶ τάξει βαδίζεσσα. Ἀλλ' η ἐπισημικὴ γλῶσσα διὰ τὴν αἱρετικὴν εὐκολίαν, ἔχοι ἄν δᾶς τὸ τῆς συναίκης προτέρημα, καὶ συμβόλοις φωνῶν χρωμένη, ἀλλ' ὅχι λέξεων.

Διὰ παλαιὰ γλῶσσαι· καὶ νῦν ἀγαθῇ τύχῃ δύο ἔχομεν μόνας τὰς κοινοτέρας καὶ σπεδασέας τοῖς σοφοῖς, τὴν παλαιὰν ἐλληνικὴν, καὶ τὴν συγγενῆ αὐτῇ λατινικὴν, ὡν η σπεδὴ τῆς μιᾶς εὐκολύνει τὴν τῆς ἑτέρας· αἱ παλαιαὶ, λέγω, γλῶσσαι ἐξὶν ἔργον τῶν σοφῶν, καὶ ὅσον χρόνον ἀγαθῇ τύχῃ τὸ κόσμος, ἀκμάζειν μέλλειν αἱ μᾶσαι ἐν τῷ κόσμῳ, σπεδασθήσονται καὶ αὔται ὑπὸ τῷ σοφῷ κόσμῳ, διὰ τὰ συγγράμματα τῶν πατέρων τῶν ἐπισημῶν, πρὸς δὲ ἀνατρέχειν τὸς σοφῶν πολλάκις ἀνάγκη, καὶ οἱ σπεδάζοντες ἴδιαιτέρως τὴν γλῶσσαν τὸ Ὁμίλος, τὸ Ἰπποκράτες, τὸ Πλάτωνος, τὸ Αριστοτέλες, τὸ Ηροδότες, τὸ Αρχιμήδες, τὸ Πολυβίου, τὸ Πλινίος, τὸ Σενέκα, τὸ Νεύτωνος, τὸ Κοπερνίκος, τὸ Κέπλερ, τὸ Ἀλερ, τὸ Λινναῖος καὶ τῶν λοιπῶν, ἔσονται ἀεὶ ἐν τῷ χορῷ τῶν σοφῶν· καὶ ἀρύνοντες ὅπερ ἐξ ἀενάων πηγῶν, ἀρδεύσοι πάντοτε τὸ τῶν ἐπισημῶν τέμενος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων συμπεραίνονται ἐν συντομίᾳ τὰ ἐφεξῆς, ὡς καθόλε κανόνες.

Τὴν ἐπισημονικὴν, ἥ μεθοδικὴν, ἥ φιλοσοφικὴν, ἥ λογικὴν, ἥ φυσικὴν γλῶσσαν δεῖ ἔχειν μονοσυλλάβες λέξεις, πάσας τὰς παραστικὰς τῶν

πρωτευόντων σκευμάτων τὸνος, τὰς πρωτευόσας,
λέγω καὶ διζηκάς διαθέσεις τῆς ψυχῆς καὶ τὰς κα-
θόλις ιδέας, τὰς καθόλις εἰκόνας, τὰ γένη· ἔτι καὶ
τὰ βραχυντικὰ καὶ τὰ προσδιορισικὰ μόρια, καὶ
τὰ ἄριθμα τὸ λόγος, τὰ συνδετικὰ λέγω μόρια, καὶ
τινας λέξεις ἔτι, ὡν τὸ νόημα ἀμφίβολον καὶ ἀ-
σαφὲς διὰ τὸ πλήθος τῶν συντρεχοῦν νοημάτων,
ὡς διὰ τὸ παραδείγματος ἔσαι δῆλον· πάσαι αἱ
παρ' αὐτὰς ἔσωσαν σύνθετοι ἡ παράγωγοι, βαδι-
ζόντων ἡμῶν εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ παραγωγὴν πά-
σῃ τῇ δυνατῇ καὶ ἀκριβῇ ἀναλογίᾳ, ἵνα καὶ αἱ
σύνθετοι καὶ παράγωγοι λέξεις ὡσιν αὐτοκατάλη-
πτοι παραλογία γὰρ προφανής τὸ τὰς συνθέτους
καὶ παραγώγους λέξεις μὴ αὐθιδρυμηνεύτες εἶναι,
καὶ δεῖσθαι ἐξηγήσεως, καὶ ἐν λεξικοῖς τέτοιοῖς ἐνεκε-
τίθεσθαι.

Τὰς μονοσυλλάβους λέξεις δεῖ μὴ ὡς ἔτυχεν,
ἄλλὰ τάξει συντεθεῖσθαι, ἵνα δὴ δῆλον, καὶ διεῖ
μόνης τῆς λέξεως, η̄ τὸ παρισάμενον, ὄνομα εἰςὶν,
η̄ ὄντα, η̄ μόριον· καὶ πάλιν, ζῶον εἰςὶν, η̄ φυτόν,
η̄ ὄρυχτόν, καὶ τ., ὡς ἐν τῷ παραδείγματι δῆλον.

Τὴν μεθοδικὴν γλῶσσαν ἐδεῖ ἔχειν παράγω-
γα καὶ σύνθετα, ὡν τὰ ἀπλᾶ η̄ αἱ διζαι, ἥκεισιν
ἐν χρήσει ἐν τῇ ἴδιᾳ γλώσσῃ· ἀποπον γὰρ καὶ πα-
ράλογον καὶ τόπο τὸν φιλοσοφικῇ γλώσσῃ.

Τὰ ἡμέτερα σύνθετα ἡ παράγωγα νοήματα
δεῖ, καθόλις, ἔχειν καὶ σύνθετα ἡ παράγωγα ση-
μεῖα· παράλογον ἄλλως πράττειν· τὰ τῆς αὐτῆς
συμμορίας, τῷ αὐτῷ τρόπῳ· ἔτος ἀποτρέπεται πᾶ-
σα ἀμφίβολία, καὶ εὐκολύνεται θαυμασάνη γλῶσ-
σα. Παράγωγοι λέξεις, ὡς ἔτυχε καὶ σὺν εἰδεμιᾷ

ἀναλογίᾳ (πλήθεσιν αἱ ἐμπειρικαὶ γλῶσσαι τοιώτων παραγωγῶν), σύγχυσις μεγάλη ἐν γλώσσῃ, μᾶλλον δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ, ἀφιλοσόφῳ πάντῃ ὅντος τὸ πράγματος.

Τὰς μεταφορὰς δεῖ γίνεσθαι λέξεις ἐν χρήσει
ἔσσαις ἐν τῇ γλώσσῃ κατὰ τὴν πρώτην σημασίαν,
καὶ μὴ τὴν μεταφορικὴν· μεταφέρειν γὰρ πάλιν
μετενηγμένον ἥδη νόημα, καὶ πηδᾶν ἔτως ἀπὸ
μεταφορᾶς εἰς μεταφορὰν, καὶ ἀπομακρύνεσθαι
πάντη τὸ πρωτεύοντος νοῆματος τῆς λέξεως, ὥσπερ
ἐν ταῖς ἐμπειρικαὶς γλῶσσαις ὁρῶμεν, ὃκ ἔσι λόγω
βαδίζειν, καὶ ἡ γλῶσσα ἀνεπαισθήτως ἄλλοις-
ται καὶ μεταβάλλεται, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, συγχεῖ-
ται καὶ κυκεὼν αὐτόχοημα γίνεται. Αἱ μεταφο-
ραὶ ἐν ᾧ τῷ γινόμεναι, ἔχονται ἐν τῷ λέγειν μεγά-
λην χάριν καὶ ἔμφασιν· ἕκαστος ἡ μεταφορὰ οἴχε-
ται, ἡ λέξις ἀηδῆς, ὁ λόγος ἄχαρις καὶ τὸ χύδην
ἀνθρώπῳ ἄξιος.

Ἐκάστην λέξιν δεῖ μόνον ἐν σημαινόμενον ἔ-
χειν· ἔτως ἡ γλῶσσα σαφῆς καὶ πάσης ἀπηλλαγμέ-
νη ἀμφιβολίας. Αἱ μεταφοραὶ νῷ γινόμεναι, ἐ-
δεμίαν προξενήσου τῷ λόγῳ ἀμφιβολίαν καὶ σύ-
χυσιν· εἰσὶ μάλιστα μεγάλη χάρις τῷ εὖ καὶ ἐν κα-
ρῷ ταύταις χρῆσθαι εἰδότι, καὶ κηλητικώταται·
καὶ σκόπησον, τὸν ἀπαίδευτον ναὶ, ἀλλὰ καὶ ἀδο-
ξόσοφον λαὸν, καὶ ὄψει πολλάκις κάλλιον χρώμε-
νον μεταφοραῖς, ἢ περ οἱ γραμματικοὶ καὶ οἱ ὁή-
τορες· καὶ φύσιν φαντασίας διασέλλειν μάνθανε.

Αἱ διάφοροι λέξεις εἰς φανέρωσιν τῶν ὑπο-
λαμβανομένων διαφόρων βαθμῶν τὸ αὐτὸν νοῆ-
ματος, ἐξοριζέαι, ὡς περιτταὶ καὶ σφαλερᾶ μόνον

οίήσει καὶ προλήψει ἀναγκαῖαι. Παρατήρησον
σὺ ὃ εἰδὼς καὶ ἔτέρας γλώσσας, καὶ ὅψει πολλάκις
μίαν λέξιν ἐν τῇ μιᾷ ἀντὶ πολλῶν ἐν τῇ ἔτέρᾳ.
Περιοριζέον ἑαυτὸς ταῖς πρωτότητοι ἢ καθολικότη-
τοι, τοῖς καθόλε· αὕτη ἐστὶ καὶ ἡ φυσικὴ βάσισις
τῶν γλωσσῶν· ἦν γὰρ ἐθελήσωμεν δοξοδοφικῶς
παρασῆσαι τὰς βαθμούς, τόσας λέξειν, ὅσοι καὶ
βαθμοί, περιπεδόμενα εἰς ἀπειρίαν, εἰς ἀδύνατον,
εἰς γάος. Τέλον, ἐπειδὴ ἀδύνατον εὐρεῖν καὶ δύο
πέτρας, ἢ δύο πρόσωπα, ἢ δύο ἐνεργείας ἢ πάθη
κατὰ πᾶντα ὅμοια, χρησόμενα διὰ τοῦτο καὶ ἀπει-
ρίᾳ λέξεων; Λέγοντες πέτρα, πρόσωπον, ποιῶ, λαμ-
βάνω, χωλαίνω, καὶ τ., διευθυνόμενα πρωτότητοι
καὶ καθολικότητοι· ὅτας ἡμᾶς ὃ δημιουργὸς βαδί-
ζειν ηθέλησε. Ποιῶ οἶκον, ποιῶ ἄρτον, ποιῶ
παῖδα, ποιῶ καλὸν, ποιῶ κακὸν, ποιῶ πλοῖον, ὄ-
ψον, λόγον καὶ τ.· ἔδει κάνταῦθα τοσαύταις λέ-
ξεις χρῆσθαι, ὅσαις καὶ διαφόροις ἐνεργείαις; Οὐ-
τῷ καὶ ἐν ταῖς φωναῖς, πρωτέτητες παρετηρήθησαν
ἄλλως ἀδύνατος ἡ παράσασις, ἢ καν, δυσχερέσα-
τον. Μεταφυσικοὶ προληπτικοὶ δοξοδοφίας τέκνα
καὶ αὐχμηροὶ καὶ ἐνίθεις γραμματικοὶ, χρῶνται
ἕτερι πολλαῖς λέξειν εἰς δήλωσιν τάχα διαφόρων νοη-
μάτων, καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἢ δηλῶν ἄλλον ἢ ταυ-
τό. Ἡ φύσις λεξιποιεῖ εἰς φανέρωσιν πραγμάτων,
ἢ δοξοδοφία πραγματοπλασεῖ εἰς συντήρησιν λέξε-
ων ἐτώσιον ἄχθος γλώσσης, εἰς μείζονα ἐξόγκωσιν
διὰ τῶν συνωνυμιῶν αὐτῆς τῶν λεξικῶν, τῶν καὶ
ἄλλως ἀχθηρῶν μεῖζον ἢ ὥσε φέρεσθαι ὄντων.

Τὰ μεταβλητικὰ μόρια τὰ προτιθέμενα τῶν
λέξεων παραμένει ἢ συντίθεται, δεῖ ἀκριβῶς καὶ

αὐτηρῶς, ἐν μόνον σημαινόμενον ἔχειν καὶ πάνταχθ τὸ αὐτό· δτως, ἔχοιεν πλῆθος λέξεων περιττῶν παντάπαις ἐν λεξικῷ διετὸν τὴν αὐτοσάφειαν· καὶ οἵμεταφορὰ τῷ γινομένῃ κάνταῦθα, πρόδηλος.

Βλέπει τις ἐν τοῖς ἐμπειρίκοις λεξικοῖς, ὅρος (λέξις δηλαδὴ ὡς υφίζεσσα ἐαυτῇ τὸ σημαινόμενον) φυσικῆς, ὅρος νομικῆς, ὅρος ἀξρόνομίας, καὶ τ., πόλλα πλασιασμὸς πάντη περιττὸς καὶ τέτο· τῆς αὐτῆς γὰρ ὅπης σημασίας καὶ ἐν ἑτέραις καὶ διαφόροις τέχναις ἡ ἐπισήμαις, ἀνάγκη πᾶσα λόγῳ βαδίζοντας, χρῆσθαι καὶ τῇ αὐτῇ λέξει· ἀλλὰ καὶ ἄλλασσοντας τὴν ὕλην, δεῖ τῇ αὐτῇ χρῆσθαι λέξει, λόγῳ γάριν, εἴτε μέταξι, εἴτε ἔρια, εἴτε θρὶξ, εἴτε λίνον ἐσι τὸ υφαινόμενον, κρόκην ἀεὶ ὀνομασέον τὴν κρόκην, καὶ μὴ, μεταβαλλόμενης τῆς ὕλης, μεταβάλλειν καὶ τὸ ὄνομα, χαίρειν κάνταῦθα, τῷ χύδην ἀνθρώπῳ λέγοντας ἄλλως γὰρ, πολλαπλασιάζομεν παρὰ πᾶντα λόγον, καὶ δυσκολύνομεν δτω καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπισήμας.

"Οταν ἡ αὐτῇ ἀπλῇ φωνῇ ἦ, δεῖ καὶ τὸ αὐτὸ γράμμα εἶναι, ὅπερ ἐσι τὸ σημεῖον καὶ ἡ εἰκὼν τῆς φωνῆς· ὅταν ἦ τὸ αὐτὸ νόημα, δεῖ καὶ τὴν αὐτὴν λέξιν εἶναι· ὅταν ἦ ὁ αὐτὸς ἐνδιάθετος λόγος, δεῖ καὶ τὸν αὐτὸν προφορικὸν λόγον εἶναι· βαδίζειν ἄλλως προφανῆς παραλογία. Αὕτη μόνη ἐσιν ἡ ἀληθινὴ ὀρθογραφία.

Οἱ ἴδιωτισμοὶ ἔξορισέοι τῆς ἐπισημονικῆς γλώσσης εἰς τὴν τὰ πολλὰ ἀνθρώπα, εἰ τὸν ἐμπειρι-

ρισμόν· δτοι γάρ εἰσιν εἰδη ἀλληγοριῶν, καὶ ἐπομένως γρίφοι ἢ γρίποι ἀνάρμοσοι σπεδαιολογίᾳ.

Θεωρητέον τὴν γλῶσσαν, τὸ μέσον μόνον τῆς ἀναλύσεως τῆς νοομένης, τὴν ἀνάλυσιν τῆς νοομένης, ως ὄργανον μόνον ἐξαγγελίας τῶν ἐν τῷ νῷ, καὶ μαθήσεως· ἀλλ' οὐ ως μάθημα· ὄργανόν ἐστι νοήσκον, ἐφαρμοζόμενον ὑπὸ τῆς ἐν ἡμῖν ἀρχοντος ταῖς ἡμετέραις χρείαις, καὶ ὅδεν ἔτερον.

Οὐ δεῖ χρῆσθαι ἀρσενικοῖς καὶ θηλυκοῖς ὄνόμασιν ἐν τοῖς φύσει ὁδετέροις· παράλογον γάρ καὶ γελοῖον τοῦτο λόγῳ βαδίζεσιν· οἱ παλαιοὶ, τίτοι ἔτι ὄντες, ἐπροσωποίησαν πᾶσαν τὴν φύσειν, κἀντεῦθεν ἡμῖν αὕτη ἢ τερατολογία.

Ο τόνος ἐκ ἀπὸ συλλαβῆς εἰς συλλαβὴν μεταβιβασέος· ἀλλ' ἢ φρανσαϊκὴ τόνισις ἐν τῇ μεθοδικῇ γλώσσῃ προτιμητέα· δικτὸς τῶν ἀτομικῶν ἰσορικῶν καὶ γεωγραφικῶν ὀνομάτων· ταῦτα δεῖ μένειν, ὃ μόνον κατὰ τὴν προφορὰν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τόνον, ὅσον οἷόν τε, ἀπαράλλακτα.

Ἐν τῇ κλίσει, ἐν τῇ παραγωγῇ, ἐν τῇ συνθέσει ἢ τροπῇ τῶν γραμμάτων, ως ἀκεφελῆς πάντη καὶ δυσχέρειαν ἔμποιῶν τῇ γλώσσῃ, ὃ παραδεκτέα· θάξη τῶν ἀμπειρικῶν γλωσσῶν ἐκ πολλῶν συντέθεται, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, συγκέχυται διαλέκτων· κἀντεῦθεν καὶ αὕτη ἢ δυσχέρεια, ὥσπερ καὶ πολλαὶ ἔτεραι, καὶ πολὺ μείζες ἔτι· καὶ ὅδεν κἀνταῦθα παραλόγως τῆς φύσεως καταφερεσθαί, φύσιν προλήψει, ἀπροσεξίᾳ καὶ φαντασιονοπίᾳ συγχέοντας.

Τὴν σύνταξιν τῶν λέξεων δεῖ ἐπεσθαι τῇ συντάξει τῶν νοημάτων, ή ὁρθύτερον ἐκφρασθῆναι με, ἀναλύοντας τὸν τοῦ ἡμῶν ἄρχοντος λόγον εἰς ἔξαγγελίαν, χρῆσθαι δεῖ συντάξει φυσικῇ, ἀπλῇ ὥσπερ δὴ καὶ καλῶς τὸ νοθενον ἀναλύοντες, ἀπλῶς καὶ φυσικῶς ἀναλύομεν, ἵνα ἂμα λέγοντες καταλαμβανώμεθα· φευκτέον πᾶσαν περιπλοκὴν καὶ πᾶντα τὰ σχῆματα ὡς παιδαριώδη κινήματα, καὶ ὀλειθρίας καινοσπεδίας, ὡς ἀποσπώσας τῆς ὄντως σπεδῆς τὸν ἄνθρωπον. Ἡν δὲ φρενητιῶντες πως οἱ ἄνθρωποι ὕστο τὰς τουαύτας ἡαυτῶν παρεκτροπὰς, πολλῷ λόγῳ καὶ πολλῆς σπεδῆς ἀξίας, καὶ ἐνιαυτὸς ὅλος ματαιοσποδεύντες κατηνάλισκον, οἴομενοι τι σπεδάζειν οἱ ἄθλιοι, μηδὲν τῷ ὄντι σπεδάζοντες, κἀκεῖθεν ἡμῶν δὲν ταῖς σχολαῖς πόντοι τῆς τεθρείας ἀφίκετο. *

Ἐν τῇ ἐπισημονικῇ γλώσσῃ περιωρίσμεθα μόνον ἐν ταῖς ἀπλαῖς καὶ πρωτοτύποις λέξεσι· ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς ἐσμὲν κύριοι, λόγῳ μόνῳ ὁδηγούμενοι, ὑπὸ μηδεμιᾶς πείρας ἐπτοημένοι, δῆλοι τῷ ἐμπειρισμῷ εἶναι πεπαυμένοι· ἡμέτερον τὸ ὄργανον, καὶ ἔξει χρῆσθαι καὶ πρώτες παραγωγαῖς καὶ συνθέσεσι, εἰ μόνον πισοὶ ὑπηρέται τῷ ἡμῶν ἄρχοντος εἴημεν. Ἡ ἐπισημονική γλῶσσα ἐκ ἔξιν ἐμπειρική· ἐν ταύτῃ δῆλος δὲ γράφων, ἐν ἐκείνῃ δημιεργὸς ὃν τῷ ὄργανῳ, χρῆται τέτω ὡς κύριος. Οὐ χρείαν δεῖ εἶναι τῷ χρωμένῳ ταύτῃ δύκαχθηρῷ λεξικῷ καὶ μόλις ὑπὸ ἀχθοφόρῳ ἀνεχομένῳ, εἰς συγχραφὴν ὅποιασπεν ὑλης, ἀλλ' ἐγκολπισὸν ὀλιγόφρυλλον λεξικὸν ἰκανὸν αὐτῷ εἰς συγχραφὴν ὅποιασπεν ὑλης καὶ εἰς ἔξιγησιν.

Ἐν τῇ ἐπιειμονικῇ γλώσσῃ, δηλαδὴ τῇ λογικῇ, ὡς λόγῳ βαδιζόντων ήμῶν, παραλογεῖν ἥκις αποσήκει, συντιθέντας παρὰ φύσιν καὶ πρὸς ἀπόντας παρὰ λόγον τὸν λόγον ἀποτείνοντας.

Τὰ παράγωγα δῆματα ἔξοριςέα τῆς μεθοδικῆς γλώσσης, ὡς ἐμπειρικὰ καὶ φαντασιώδη· πλῆθος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τῶν τοιότων καὶ ἐν ἑτέραις γλώσσαις, ὅν τινὰ μὲν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν πρωτοτύπων εἰσί, ὡς δαιτίω ἀντὶ τῆς δάω, βαδίζω ἀντὶ τοῦ βάδω, βαπτίζω, ἀντὶ τῆς βάπτω, μερίζω ἀντὶ τῆς μείρω· τινὰ δὲ παρὰ λόγον ἀντὶ συνθέτων, ὡς χρυσόω, φιλιππίζω, ἀκοντίζω, ἔνλιζομαι καὶ τ.· εἶπον παρὰ λόγον· συνθέτε γὰρ ὅντος τῆς νοήματος, σύνθετον, ἀνάγκη πᾶσα, εἶναι καὶ τὴν λέξιν τὴν παρισῶσαν τὸ σύνθετον νόημα, ὡς χρυσοποιῶ, φιλιπποφρονῶ, κοντοβολῶ, ἔνλολογῶ. Ἀνάγκη πᾶσα εἶπον· ἐνδόντες γὰρ ἄπαξ τῷ ἐμπειρισμῷ, όχι εἰσόμεθ' ἔπειτα, πῦ σησόμεθα.

Πᾶσαι αἱ γλώσσαι ἐξ ἴσσε μελωδικαὶ καὶ εὔζροφοικαὶ γλυκεῖαι τυγχάνουσι· συνήθεια γὰρ καὶ ἀσυνήθεια τὸ πᾶν ἐνταῦθα, καὶ ὅδὲν ἔτερον· εἰδέτινες δοκεῖσι τὸ ἐναντίον, ἄγνοια καὶ ἀσυνήθεια καὶ προληπτικαὶ κρίbeις τὰ αἴτια. Ἡ γλῶσσα, τῶν ἰροκῶν παρὰ τοῖς ἰροκοῖς μελωδικωτέρα ἐξὶ τῆς ἀναδεσυρμένης καὶ ἐκλελυμένης Ἰταλικῆς. Ορίσωμεν πρότερον τί ἐσει τὸ μελωδικὸν ἐν γλώσσῃ, ἀλλ' ὅρίσωμεν ἀπροληπτικας, καὶ ἔπειτα κρινθμεν περὶ μελωδίας καὶ εὔζροφότητος καὶ γλυκύτητος. Εἶπωμεν ὅτι αἱ γλώσσαι ἐν αἷς πλεονάζει τὰ φω-

νήεντα, μελωδικώτεραι, γλυκύτεραι καὶ εὐζοοφώτεροι· ἀλλὰ συμφήσεσιν ἡμῖν ἔτεροι, ὃν ἐν ταῖς γλώσσαις πλευρίζει τὰ σύμφωνα; Συνήθεια καὶ ἀσυνήθεια τὸ πᾶν ἐνταῦθα, φίλε, καὶ ἐδὲν ἔτερον. Εἰδέ τινες πάλιν κακῶς εἶπον τὰς ἴδιας αὐτῶν γλώσσας, τραχείας αὐτὰς ὄνθυμάζοντες, ὡς τινες τῆς παρελθόντος ἑκατονταετηρίδος περίφημοι ἄνδρες, ἀμφότεροι μὲν διὰ παιδείαν, ἴδιᾳ δὲ, ὁ μὲν, ως ἐξέχων ἐν τοῖς τῶν Μεσῶν τεμένεσι, ὁδὲ, καὶ ως ἐξέχων ἐν τοῖς τὸν Ἀρεοῖς, καὶ βιβλευτηρίοις καὶ πεδίοις, ἔπραξαν καὶ δτοι, καὶ τοιτοι ὅντες, χυδαικαῖς προλήψεσι καὶ προπετέσι κρίσεσιν ἐπόμενοι. Ἐ, φίλε! ὅσον ἐξὶ δυσχερεῖς, προλήψεάν τινα καὶ κακῶν ἔξεων ἀπαλλάττεσθαι, καὶ εἴναι τῷ ὅντι φιλόδοφον, ὅ ἐστι, ὅρθὸν λόγου μὴ ἐκλαμβάνειν τὰς προλήψεις αὐτῶν καὶ τὰ ἔθιμα! Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωλιανὸς ἔψεγε τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν, ὁ Ὀβίδιος, τὴν γατικὴν, ὁ Διόδωρος, τὴν κελτικὴν· μετριώτεροι πάντως δτοι τῶν προειρημένων ἀνδρῶν ἐτύγχανον, τῶν ἀναντιρρήτως χυδαικόντων ἐνταῦθα. Οἰκτείρειν δεῖ τὰς ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ἀμαθείας κυλιομένας, ἀλλ᾽ ἢ περιφρονεῖν καὶ ψέγειν. Βάρβαροι μὲν οἱ περιφρονεῖτες τὰς τέχνας καὶ ἐπισήμας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τότω οὕτω μᾶλλον ἡ ψόγυα καὶ περιφρονήσεως ἄξιοι. Κινεῖν δὲ κατὰ γλώσσης τὴν γλῶσσαν, δεῖ σωφρονεῖταις ἀπέχεσθαι, ἵνα μὴ πρὸς τῷ τὰ μὴ δέοντα πράττειν, καὶ γελοῖοι δόξωμεν εἴναι διὰ τὴν ἀκροσίαν, ψέγοντες τὰ ἐπαυτεέα· ἵνως γὰρ ηγλῶσσα, ἥπερ τὰ δύσφημα ἐπίθετα ἐπιδαιψιλευώμεντα, κρείσ-

σων ἐσὶ τῆς ἑαυτῶν, ἢν διὰ μόνον ἑαυτῶν, θαυμάζομεν, ἥττον ἐμπειρικὴ τυγχάνεσα.

Πᾶσαι μὲν δὲν αἱ γλῶσσαι ἔργον τῷ ἀνθρώπινῳ νοὸς τυγχάνεσι, καὶ ἔδει πάσας λόγῳ βαδίζειν, καὶ ὅτας ἄρχονται, καὶ ἐπὶ τῷτο τείνεσιν· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἀπροσεκτῖντες, ὡς περ ἐν πολλοῖς καὶ ἄλλοις, συγχέεσι τὸ πᾶν, φαντασίᾳ, πολὺ μᾶλλον ἦ λόγῳ, ἐπόμενοι· οἱ δοφοὶ ἔπειτα, δοκεῖντες ὑπὲρ τὸς χυδαίες βαδίζειν, βαδίζοντες τῷ ὄντι χυδαϊκάτερα, υπέγραψαν τὰ τῆς φαντασίας γεννήματα, καὶ διαιωνίζειν ὅτω τὰς παρεκτροπὰς τῷ ἀνθρώπῳ ἐποίησαν. Σκεψάσθω τις τὰς γραμματικὰς καὶ τὰς γλωσσικὰς αὐτῶν σκέψεις, ἀκμὴν καὶ τὰς καθόλες γραμματικὰς, καὶ τὰς φιλοσοφικὰς ἔτι λεγομένας γραμματικὰς, εἰ βλέπεται· ἀλλ' αὐτηρότερον καὶ ἀπροληπτότερον, καὶ ὄψεται πάντως, οἷον ἡμῶν καὶ ἡλίκον κυκεῶνα καταχέαντες διεσκόρπισαν· ὄψεται πάντως ὅτι σχεδὸν σὺν ὕδενὶ νῷ, καὶ τυχαίως πως αἱ διάφοροι ἀναλύσεις τῷ νοεμένῳ ἐγένοντο· καὶ περιέσαται τρόπον τινὰ τὸ θαυμάσιον ὄργανον, ὅδη καθαρὸν ἔδει εἶναι παντὸς φαντασιώδες, καὶ ἔργον πρέπον ὅλως τῇ τῷ ἐν ἡμῖν ἄρχοντος μεγαλειότητι, εἰς τὸ δοκεῖν ἄσκεπτόν πως ἄνγαι καὶ οἵονεὶ ἐκφάνημα. Ἡ δρυθὴ σπεδὴ τῆς ἀναλύσεως τῷ νοεμένῳ, ἐξὶν ἐν ταυτῷ καὶ τέχνῃ τῷ δρῦθῷ συλλογίζεσθαι, καὶ χωρίζειν ταῦτα ἄλλῃ-λαν, ἀγνοεῖν ἐξι πάντως τότερον, ὡσπερ καὶ μανθάνειν τότερον ὕδετερον· καὶ ὅσης ἐν ταύτῃ τῆς σπεδῆς τῆς ἀναλύσεως τῷ νοεμένῳ, σπεδὴ τῷ συλλογίζεσθαι, σπεδὴ τῷ ἀναπτύσσεν τὸν νοῦν καὶ τὸ λογικὸν τῶν ἀρχαρίων, ὃῖςα συνιδεῖν ἔχειτις,

οίον καὶ ήλικον τὸ κακόν, τὸ προκύπτον ἐξ αὐτῆς μὴ δριθᾶς γινομένης· μέγα καὶ μεῖζον ἢ κοινῶς ἀν νομίζουτο.

Ταυταὶ ταῖς σκέψεσι σαφηνίσεως χάριν καὶ περιεργίας, εἰ βέλει, προσθεῖναι μοι ἔδοξεν, ἀποπειρωμένῳ κάνταῦθα, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ἐκτεθείσαις σκέψεσι, τύπον τινὰ καὶ ὑπόδειγμα μεθοδικὸς τινος παραστικὴς τρόπε τῶν ἐκτὸς ἐν ήμιν ἄρχοντος, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ἐκρεόντων ναμάτων· ἔτω γαρ καὶ τὰ μέχρις ὅδε εἰρημένα σαφέσερα ἔσεται, καὶ η ἀπόπειρα τὸ ἔργον τελειοτέρα· μεθοδικὸς τινος ἐκφρασικὴς τῶν ἐν τῷ νῷ τρόπος, οἷος ἔδει ταχὺς σοφὸς πρὸς ἄλλήλας χρῆσθαι, τὴν χυδαῖκην τύρβην, τὸν ἐμπειρισμὸν ἀνοίκειον ὅντα τὴν ἐπισήμην, καταλιμπάνοντας. Τὰ γράμματα τὸ κοινὸν ταττεῖ ἐκφρασικὴς τρόπος, τὰς οἰχεῖατῶν λέξεων, ἐδει τοσαῦτα εἶναι, ὅσαι καὶ αἱ ἀπλαῖ φωναὶ, αἱ πρωτέυσαι καὶν, τῶν κατοίκων τῆς γῆς· ἀνάγκη γάρ πᾶσα ἔχειν παρισάναι πισῶς καὶ κατὰ τὴν τῶν ἐπιχωρίων προφορὰν, ὅσον δυνατόν ἐσι, τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ γεωγραφικὰ καὶ ισορικὰ, καὶ προφέρειν, ὅσον δυνατόν ἐσι, κατὰ τὰ ἔθνη, οἵς ταῦτα ἴδια· μεταφράζειν γάρ η ἀπλῶς μετακινεῖν, η ἔντας μὴ παραστικαῖς φωναῖς παρισῶν ἀπαρασάστως ἐθέλειν, ἔνον πάντη καὶ παράλογόν ἐσι καὶ τῇ ἐπισήμῃ ἀνοικεύτατον, διητὸν ἄλλὰ καὶ τῇ γεωγραφίᾳ καὶ τῇ ισορίᾳ πολλῆς συγχύσεως πρόξενον. Σκεψάσθω τις, πρὸς τὸ ἀνθρωπίνε νόος, τὸν λόγον, ἄλλὰ προσεκτικῶς καὶ ἀπρολίπτως, ὡς σκέπτεσθαι καὶ κρίνειν τῷ φίλῳ τῆς ἀληθείας, τῷ φιλοσόφῳ ἀνήκει, καὶ δόξω πάντως ἔχειν λόγον

τοιαῦτα λέγων. Οὐ πρὸς τὰς δοξοσύφες ἀποτείνω τὸν λόγον, ὃδὲ πρὸς τὰς κατόχες, τὰς γλωσσολήπτες τῷ ἐμπειρισμῷ λατρέυοντας, τὰς ἑτέρες τινὲς, ἐλλεβόρες δηλονότι, μᾶλλον ἢ λόγις χρῆσοντας, καὶ ἀπελθεῖν ἐπὶ τίτῳ ἐξ τὴν Οἴτην, ἢ μᾶλλον ἐξ τὴν Αντίκυραν· ὃδὲν ἀπὸ τέτων ὑγιεινόν· ἀκμὴν ὃδὲ πρὸς τὰς φιλοκειμέντις, διὰ τὴν τρόπον τινὰ τῶν ὑποκειμένων ἀδράνειαν· τέτοιοι γὰρ ἐπομένες, βαλανοφαγεῖν ἔτι ἔδει.

Ἐν τῷ ἀποπειράματι τῷ τύπῳ τῆς φιλοσοφῆς γλώσσης αἱ λέξεις τῶν αἰσθητῶν ὑποκειμένων ἔσονται, ὅσαι καὶ τὰ γένη αὐτῶν κατὰ τὰς σεβασθεὶς συγγραφεῖς τῆς φυσικῆς ἴσορίας, ὡς λέξεων αἱ κοινῶς ἐν καθημερινῇ χρήσει, ὡς ὑπερβαίνουσι τὸν τριπλόσια ἀριθμόν. Αὗται αἱ λέξεις μετὰ τῶν πρωτευόντων ὄγκων¹, καὶ μετὰ τῶν πρωτοτύπων κατηγορούμένων καὶ τῶν μορίων, σύμπασαι συμποσιαθήσονται εἰς μικρόν τινα ἔτι ἀριθμόν, καὶ μαθεῖν ἀκολέθθως καὶ κατέχειν τῇ μνήμῃ ὄδιον, τάξει μάλιστα τῷ συγματισμῷ αὐτῶν βαδίζοντος, καὶ μονοσυλλάβων ὃσῶν· αἱ ἐπίλοιποι λέξεις, αἱ παράγωγοι λέγω, καὶ σύνθετοι, (ἄς ἐν λεξικῷ ἐγγράφεσθαι παράλογον,) καὶ πολυάριθμοι ἔξαισιώς ἔσαι, παίγνιον προφανῶς εἰσι τῷ σπεδάζοντος. Σύμπασαι αἱ πρωτότυποι ἢ ἀπλαῖ λέξεις καὶ αἱ πᾶντα τὰ σπανιότατα κοινῶς ἐν χρήσει γένη τῆς φυσικῆς ἴσορίας παρισῶσαι, ἄς μόνας ἐν λεξικῷ ἀνάγκη τίθεσθαι, ὡς μόνας, ἀκριβῶς εἰπεῖν, δεομένας ἐξηγήσεως, δύναιντ' ἂν ἐν μικρῷ πάντῃ καὶ ἐγκολπισῷ βιβλίῳ συμπεριλαμβάνεσθαι. "Ἐτι ἐκάση λέξεις τῶν πρωτοτύπων ἢ ὁμέλην τέτων, δῆλη

ὅςαι ἄμα βλέποντες ἡ ἀκόσιον, ὅτι εἶναι ψῆμα ἢ ὄνομα
ἢ μόριον, καὶ ὅτι ζῶον, ἢ φυτὸν ἢ ὄρυχτόν, ἢ
μέρος ζώες ἢ φυτόν· καὶ εἰ ζῶον, τίνος τάξεως, καὶ
εἰ φυτόν πάλιν, τίνος τάξεως κατὰ τὸν πολὺν Λιν-
ναῖον, καὶ τ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
